

JAK POBUDZAĆ, WYZWALAĆ I ROZWIJAĆ KREATYWNOŚĆ W BIBLIOTECE?

autorka: Baiba Holma
opiekunka obszaru „Kreatywność”: Agnieszka Koszowska

O CZYM JEST TEN MATERIAŁ? DO KOGO JEST SKIEROWANY?

W tym opracowaniu podpowiadamy, w jaki sposób biblioteki mogą działać bardziej kreatywnie, a także wyjaśniamy, dlaczego jest to ważne właśnie teraz. Przyglądamy się czynnikom wpływającym na to, że biblioteka staje się miejscem, które pomaga pobudzać, wyzwalać i rozwijać twórczy potencjał bibliotekarzy oraz użytkowników biblioteki. Zachęcamy do lektury osoby zarządzające bibliotekami, a także bibliotekarki, bibliotekarzy oraz wszystkie osoby, którym zależy na tym, by:

- × nauczyć się myśleć i działać bardziej kreatywnie,
- × pomagać innym rozwijać ich zdolności twórcze oraz umiejętności kreatywnego myślenia i działania,
- × ich biblioteka stała się miejscem, które pomaga ludziom pobudzać, wyzwalać i rozwijać ich twórczy potencjał.

CELE:

Dzięki temu materiałowi dowiesz się:

- × dlaczego warto zachęcać do rozwijania kreatywności w bibliotece oraz jakie korzyści mogą dzięki temu odnieść bibliotekarze i użytkownicy biblioteki,
- × co można zmienić w zarządzaniu i kulturze organizacyjnej biblioteki, tak aby w jak największym stopniu wykorzystać twórczy potencjał zespołu bibliotekarzy,

WPROWADZENIE, POJĘCIA:

Biblioteka miejscem kreatywnym – dlaczego warto?

Termin „kreatywność” jest najczęściej definiowany jako cecha, umiejętność lub kompetencja właściwa jakiejś osobie – dlatego zazwyczaj używa się go w odniesieniu do ludzi, a nie do instytucji. Przyjmuje się jednak, że instytucje takie jak biblioteki, szkoły czy firmy mogą być tak zorganizowane i prowadzone, by działały skuteczniej i lepiej odpowiadały na wyzwania, przed którymi stają. W tym kontekście proponujemy używać terminu „kreatywność” także w odniesieniu do bibliotek, jako ważnej cechy, którą można przypisać nie tylko osobie, lecz także instytucji (podobnie jak np. „organizacja samoucząca się”). Dlatego w naszych materiałach używamy sformułowań: „kreatywna instytucja”, „kreatywna biblioteka” czy „kreatywna usługa”.

Jest kilka powodów, dla których – naszym zdaniem – biblioteki powinny być bardziej kreatywnymi instytucjami, które starają się wdrażać nowatorskie działania, usługi i sposoby funkcjonowania. Otoczenie bibliotek i środowisko, którego jednym z elementów są biblioteki, ulega nieustannym przemianom. Zmieniają się całe społeczeństwa, ewoluują technologie informacyjne i komunikacyjne, pojawiają się nowe narzędzia, zjawiska społeczne, potrzeby i zachowania. Ludzie oczekują teraz czegoś innego niż to, co w przeszłości oferowały im biblioteki. Dlatego coraz więcej bibliotek odświeża, przekształca i unowocześnia swoją ofertę, wypracowując na nowo to, co zawiera się w ich misji i zadaniach.

Konkurencja ze strony innych instytucji, organizacji czy firm działających w obszarach kultury i edukacji także stwarza dla bibliotek zagrożenia skutkujące cięciami

budżetowymi, a nawet likwidacją placówek. Mniej osób jest dziś zainteresowanych tradycyjnymi usługami bibliotek, takimi jak wypożyczanie książek, rośnie za to zapotrzebowanie na inne usługi, a w środowisku pojawiają się nowe problemy i wyzwania.

Kreatywność uważana jest za jedną z kluczowych kompetencji XXI wieku. Jest to umiejętność potrzebna w niemal każdym zawodzie i na każdym stanowisku. Mimo to niezbyt często uczy się jej w szkołach czy na uczelniach. Dla wielu osób edukacja pozaformalna jest zatem jedyną okazją do tego, by móc zdobywać i rozwijać tę umiejętność. Trening kreatywności w bibliotece – jako jedna z propozycji w ramach działalności edukacyjnej bibliotek skierowanej do osób dorosłych – może być więc dobrym przykładem nowatorskiej oferty biblioteki. Wprowadzając tego typu działanie biblioteka reaguje na bieżące (choć nie zawsze świadome) potrzeby mieszkańców, a jednocześnie udowadnia swoim organizatorom – samorządom lokalnym, że jest instytucją wspierającą różne aspekty rozwoju swojej społeczności.

OMÓWIENIE:

Biblioteki nieustannie dostosowują się do nowych okoliczności, starając się jak najlepiej służyć swoim społecznościom. Jeśli chcą przetrwać i odnosić sukcesy, kreatywność w ich działaniu wydaje się być koniecznością. Co zatem mogą robić biblioteki, by działać bardziej kreatywnie? Oto nasze propozycje:

1. Wprowadzanie nowatorskich, innowacyjnych usług i działań w większym stopniu odpowiadających potrzebom mieszkańców.
2. Poszukiwanie i testowanie nowych sposobów docierania do ludzi i rozwiązywania ich problemów.
3. Oferowanie specjalnie zaprojektowanych miejsc – „bibliotecznych twórczych przestrzeni”, w których ludzie mogą się spotykać – po to, by razem coś stworzyć, uczyć się od siebie nawzajem, dzielić się wiedzą i umiejętnościami.
4. Pomaganie użytkownikom biblioteki w odkrywaniu ich uzdolnień i rozwijaniu twórczego potencjału.

Wprowadzanie nowatorskich, innowacyjnych usług i działań w większym stopniu odpowiadających potrzebom mieszkańców

Kreatywność bywa postrzegana jako cecha niezbędna w projektowaniu nowego wartościowego produktu czy usługi, a także w poszukiwaniu rozwiązania jakiegoś problemu, nowego sposobu działania czy procesu będącego elementem funkcjonowania danej organizacji.

Jednakże wprowadzanie od podstaw zupełnie nowej usługi nie zawsze jest konieczne. Kreatywność może nam pomóc w udoskonaleniu usług tradycyjnych, które przekształcamy lub usprawniamy za pomocą nowych narzędzi. Dobrym przykładem ze świata bibliotek może być tu zastąpienie starych katalogów „kartkowych” katalogami elektronicznymi, stworzonymi z wykorzystaniem zintegrowanych systemów bibliotecznych i zaawansowanych funkcji wyszukiwawczych.

Oto przykładowe projekty i działania bibliotek, w których przekształcono i udoskonalono funkcjonujące dawniej tradycyjne usługi:

- × **gra „Znajdź się w Europie”**, w której działania z zakresu edukacji informacyjnej oraz edukacji regionalnej zostały połączone z angażującą ludzi aktywnością wykorzystującą grywalizację (gra została zrealizowana przez łotewską bibliotekę w Valmierze – Valmieras integrētā bibliotēka, miejską bibliotekę publiczną połączoną z biblioteką uczelnianą),
- × **akcje głośnego czytania z udziałem zwierząt** (np. dzieci uczestniczą w zajęciach w bibliotece, podczas których głośno czytają książki psu),
- × **„Ściana opowieści”**: wirtualna wystawa prezentująca historie pochodzące ze zdigitalizowanych zbiorów bibliotecznych, wyświetlana na ścianie budynku biblioteki State Library of South Australia,
- × **dowożenie książek do domu osobom starszym lub chorym**, które samodzielnie nie mogą przyjść do biblioteki, za pomocą bibliotek mobilnych (bibliobusów, bibliorowerów) lub przez wolontariuszy,
- × **rozszerzenie tradycyjnego szkolenia bibliotecznego** z zakresu wyszukiwania informacji o nowe technologie i nowe media (np. szkolenie dla seniorów z obsługi tabletów i aplikacji mobilnych),

- × **udostępnianie zbiorów bibliotek odbiorcom z całego świata** poprzez digitalizację zbiorów i tworzenie bibliotek cyfrowych, w których cyfrowe wersje książek, czasopism czy zbiorów specjalnych można bez ograniczeń czytać i oglądać przez internet na komputerze lub tablecie.

Z kolei, przykładami nowych, wprowadzonych od podstaw, innowacyjnych usług bibliotek mogą być:

- × w odpowiedzi na potrzebę bardziej skutecznej komunikacji z mieszkańcami i zwiększenia dostępu do lokalnych informacji: **Oświęcimska Informacja Lokalna i Radio Oświęcim – biblioteczne radio internetowe** w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Oświęcimiu „Galerii Książki”, przygotowane i uruchomione wspólnie z mieszkańcami, emitujące audycje na temat lokalnych spraw bieżących oraz odbywających się w mieście wydarzeń,
- × w odpowiedzi na nowe potrzeby, które stosunkowo niedawno pojawiły się w otoczeniu bibliotek na całym świecie: **nauka podstaw programowania** na zajęciach w bibliotece, z wykorzystaniem robotów edukacyjnych oraz innych narzędzi czy pomocy edukacyjnych (takich jak maty, gry planszowe, kubki lub inne przedmioty codziennego użytku),
- × w odpowiedzi na pilne potrzeby dotyczące konkretnej grupy społecznej: **oferta dla osób bezdomnych** (wsparcie ze strony pracownika socjalnego, doradztwo, możliwość skorzystania z bibliotecznej przestrzeni itp.), dostępna w bibliotece publicznej w San Francisco.

Poszukiwanie i testowanie nowych sposobów docierania do ludzi i rozwiązywania ich problemów

Biblioteki poszukują nowych grup użytkowników, starając się przygotowywać różne działania skierowane do konkretnych, wąskich grup społecznych. Przykłady takich działań to między innymi:

- × specjalna oferta edukacyjna w postaci **szkoleń lub „klubów” dla młodych matek**, które np. uczestniczą w szkoleniu lub spotkaniu z ekspertem, podczas gdy ich dzieci w tym samym czasie biorą udział w przygotowanych dla nich bibliotecznych zajęciach,
- × **oferta dla przedsiębiorców**, np. udostępnianie bibliotecznego sprzętu (komputerów, specjalistycznego oprogramowania, drukarek 3D) w celu przygotowywania materiałów promocyjnych lub gadżetów (np. Biblioteka Publiczna w Cleveland),
- × **spotkania dla młodych ludzi** – uczniów szkół średnich poszukujących wskazówek i inspiracji na temat swojej przyszłej kariery zawodowej, rozmowy z młodymi profesjonalistami pracującymi w zawodach przyszłości, doradztwo, wsparcie, zajęcia programistyczne (projekt „Link do przyszłości”).

Oferowanie specjalnie zaprojektowanych miejsc – „bibliotecznych twórczych przestrzeni”, w których ludzie mogą się spotykać – po to, by razem coś tworzyć, uczyć się od siebie nawzajem, dzielić się wiedzą i umiejętnościami

Twórcze przestrzenie są coraz bardziej popularne w bibliotekach na całym świecie. Biblioteki publiczne, szkolne, uczelniane i inne udostępniają swoim użytkownikom taką przestrzeń w postaci pracowni wyposażonej w sprzęt, nowe media, oprogramowanie czy inne narzędzia technologiczne, a także oferują warsztaty i spotkania, zachęcając użytkowników do realizacji twórczych projektów. Przykłady tego typu przestrzeni można znaleźć na stronie: <http://www.letsmakeguide.com>, a także na stronie [Public Libraries Connect](#).

Bibliotecznym twórczym przestrzeniom poświęciliśmy więcej miejsca w innych materiałach edukacyjnych i scenariuszach przygotowanych w ramach projektu „Daily Innovators and Daily Educators in the Libraries”, w obszarze „Kreatywność”.

Pomaganie użytkownikom biblioteki w odkrywaniu ich uzdolnień i rozwijaniu twórczego potencjału

Twórcze przestrzenie, kursy czy warsztaty są dostępne w bibliotekach zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i dla osób dorosłych. Bywają zorganizowane w formie klubów zainteresowań dla konkretnych grup użytkowników, np. dla bezrobotnych kobiet, młodych matek czy osób starszych. Uczestnicy takich zajęć spotykają się w bibliotece regularnie, biorą udział w różnych działaniach, wspólnie coś tworzą, rozwijają umiejętności i uzdolnienia. Różne warsztaty, zajęcia czy zadania mają na celu także pobudzenie i rozwijanie

kreatywności w rozumieniu twórczego myślenia czy rozwiązywania problemów. W tego typu działaniach mogą być wykorzystywane takie narzędzia, jak gry i zabawy logiczne, „escape room” (pokój zagadek), ćwiczenia grupowe czy opracowane specjalnie w tym celu metody i techniki, takie jak SCAMPER czy Design Thinking.

Oryginalny pomysł na bibliotekę – projekt wnętrza, umeblowanie, dobór sprzętu czy materiału, atmosfera itp. – również może być czynnikiem, który pobudzi wyobraźnię i wyzwoli potencjał twórczy użytkowników. Intrygująca, oryginalnie i ze smakiem zaprojektowana przestrzeń zachęca ludzi do relaksu, poszukiwania inspiracji i otwierania się na nowe doświadczenia.

Co sprawia, że zespół biblioteki jest bardziej kreatywny?

Istnieją pewne czynniki, które sprawiają, że zespoły ludzkie są bardziej kreatywne i w większym stopniu wykorzystują potencjał swoich członków. Na przykład, zespół może działać bardziej kreatywnie, gdy:

- × tworzą go osoby wywodzące się z odmiennych środowisk, mające różne umiejętności i doświadczenia,
- × wszyscy członkowie zespołu znają i rozumieją cele, do których dążą, są tych celów świadomi i zgadzają się, że warto je realizować,
- × wszyscy członkowie zespołu znają i rozumieją swoje zadania,
- × wszyscy członkowie zespołu są gotowi na to, by aktywnie uczestniczyć w rozwiązywaniu problemów,
- × w zespole panuje atmosfera sprzyjająca twórczej postawie,
- × zespół jest otwarty na informacje pochodzące z zewnątrz (spoza biblioteki i spoza zespołu).

Członkowie kreatywnego zespołu łączą ze sobą pomysły pochodzące z wielu źródeł i badają nieznaną sobie obszary, wypracowując w ten sposób nowe pomysły i nowe sposoby działania. Pożądaną jest zróżnicowane stylów, metod pracy i osobowości członków zespołu. Zespół powinien pracować w warunkach, które dają mu swobodę oraz poczucie kontroli nad zadaniami, jakie wykonuje.

Jedno z pomieszczeń bibliotecznej filii dla osób dorosłych biblioteki publicznej w Oslo w Norwegii (dzielnica Tøyen) – niekonwencjonalny design zachęca do kreatywności (fot. Agnieszka Koszowska)

źródło cytatu: Ario, B.D. (2006), „Creating creativity”, SuperVision, Vol. 67 No. 11, pp. 11-13.

Inne czynniki, które mogą pomóc zespołowi bibliotek w inicjowaniu i realizowaniu kreatywnych pomysłów, to:

- × otwieranie się na użytkowników i nie-użytkowników biblioteki, zasięganie ich opinii i zapraszanie do współtworzenia oferty biblioteki (tak działają np. „rady społeczne” przy bibliotekach czy różne „grupy doradcze”, np. składające się z czytelników wspierających bibliotekę w wyborze nowości do księgozbioru),
- × udział w różnych przedsięwzięciach społeczności lokalnej – członkowie zespołu angażujący się w działania organizacji pozarządowych, lokalnych kół, stowarzyszeń itp.,
- × inicjowanie partnerstw, udział w różnych projektach czy konkursach jako reprezentacja biblioteki (np. konkurs grantowy „Seniorzy a akcji” skierowany jest do zespołów składających się z osoby starszej 60+, osoby z młodszego pokolenia oraz osoby reprezentującej lokalną instytucję lub organizację, a jego celem jest realizacja innowacyjnych projektów angażujących osoby starsze w życie lokalnej społeczności).

Co sprawia, że osoby zarządzające biblioteką są bardziej kreatywne?

Zespoły bibliotek, w których stawia się na kreatywność, wymagają właściwego sposobu zarządzania, które sprzyja rozwojowi twórczego potencjału tych zespołów. Oto cechy i umiejętności, które powinna posiadać osoba zarządzająca biblioteką i jej kreatywnym zespołem:

- × jest osobą tolerancyjną, która akceptuje to, że jej zespół eksperymentuje, a więc może popełnić błędy skutkujące niepowodzeniem jakiegoś przedsięwzięcia,
- × posiada wysoko rozwinięte umiejętności komunikowania się w zespole, jest szczera, otwarta, umożliwia członkom zespołu udział w podejmowaniu decyzji,
- × potrafi pracować w zespole i jest gotowa do współpracy na równych prawach wraz z pozostałymi członkami zespołu,
- × ma charyzmę, potrafi być liderem i przejawiać inicjatywę,
- × jest gotowa przyjmować pomysły niezależnie od tego, z jakich źródeł one pochodzą,
- × potrafi stworzyć w zespole pełną pozytywnej energii atmosferę.

Warto pamiętać, że osoby zarządzające powinny zarządzać procesem twórczym, a nie samą twórczością, bo kreatywność zwykle nie pojawia się sama z siebie w czyjejś głowie, lecz jest efektem interakcji z otoczeniem. To z otoczenia pochodzi inspiracja, która jest przez kogoś wychwytywana, interpretowana i przekuwana w coś nowego.

Jak biblioteka może pobudzać, wyzwalać i rozwijać kreatywność użytkowników – kilka wskazówek

- × Zaproś do biblioteki miejscowych twórców, zorganizuj wystawę ich prac i spotkania z użytkownikami.
- × Zapoznaj się z zasadami działania programów rezydencyjnych (typu „Artist in Residence”), w ramach których twórcy angażują się w działania jakiejś instytucji (np. jako wolontariusze lub osoby odpłatnie prowadzące warsztaty), ucząc innych konkretnych umiejętności, a jednocześnie inspirując i pomagając rozwijać ich uzdolnienia.
- × Zaproś do biblioteki osoby z pasją – hobbystów, majsterkowiczów, rzemieślników, „makerów”. Daj im przestrzeń, by regularnie się spotykali, dzielili swoją pasją, umiejętnościami i doświadczeniem z innymi.
- × Zorganizuj trening kreatywności, np. cykl warsztatów z przydatnymi ćwiczeniami pomagającymi rozwijać twórcze myślenie i umiejętności rozwiązywania problemów.
- × Zorganizuj warsztaty dla użytkowników, bibliotekarzy i przedstawicieli instytucji partnerskich na temat tego, jak rozwiązywać bieżące lokalne problemy, np. za pomocą służących do tego metod i technik (takich jak SCAMPER) lub Design Thinking.
- × Sprawdź, czy w otoczeniu biblioteki są osoby zainteresowane utworzeniem kreatywnej przestrzeni (np. typu „makerspace”) i zaproś je do biblioteki, by wspólnie z nimi zaplanować i uruchomić taką przestrzeń.
- × Stwórz w bibliotece klub zainteresowań dla osób pasjonujących się np. fotografią, teatrem, malarstwem, animacją, zaproś ich do biblioteki i pokaż dostępne bezpłatne narzędzia, które mogą w bibliotece poznać i się ich nauczyć (albo – jeśli masz taką możliwość – profesjonalne, zaawansowane programy).

Zastanów się, czy i w jakim stopniu Twoja biblioteka jest instytucją działającą kreatywnie. Odpowiedz sobie na następujące pytania:

- × Ile nowych, innowacyjnych działań Twoja biblioteka zrealizowała w ciągu ostatnich trzech lat?
- × Jakie problemy udało się jej rozwiązać w ciągu ostatnich trzech lat?
- × Jak poprawić, usprawnić lub unowocześnić biblioteczną ofertę dla konkretnej grupy użytkowników (np. osób starszych)?

A następnie oceń swoją bibliotekę, biorąc pod uwagę zagadnienia zawarte w poniższym wykazie:

źródło: <http://bracketcreative.co.uk/2013/06/a-checklist-for-creative-management-from-theory-to-practice/>

Motywacja i wyzwania

Kreatywne zespoły mają wewnętrzną motywację do działania.

- × W realizowanych projektach dobrze wykorzystuje się wiedzę i umiejętności wszystkich osób tworzących zespół.
- × Wiedza o tym, jakie cechy i zasoby posiadają poszczególni członkowie zespołu, pozwala umiejętnie przydzielać im zadania.
- × Proces gromadzenia / pozyskiwania nowych pomysłów oraz ich ewaluacji realizowany jest efektywnie.
- × Członkowie zespołu wzajemnie doceniają swoją pracę.
- × Cele są jasno określone, a każda osoba w zespole zna w nim swoją rolę.

Zasoby i wsparcie

Zespoły potrzebują odpowiednich zasobów, dających im możliwość efektywnego działania bez niepotrzebnego rozpraszenia uwagi

- × Termin realizacji zadania jest realistyczny, przewidziano w nim czas na przygotowania, badania i eksperymenty.
- × Twórcza praca zespołu cieszy się uznaniem, a jej efekty są regularnie doceniane i nagradzane.
- × Jest zapewnione miejsce i czas, w którym członkowie zespołu mogą pracować indywidualnie.
- × Stosowane są różne metody sieciowania, które dają możliwość nawiązywania i podtrzymywania kontaktów w zespole oraz dzielenia się informacjami.

Samoorganizacja i autonomia zespołu

Dla jednostek tworzących kreatywny zespół ważna jest elastyczność w sposobie organizacji pracy, tak aby mogły one samodzielnie zarządzać swoim zaangażowaniem.

- × Cel końcowy jest jasno określony, ale członkowie zespołu mają dowolność w działaniu i decydowaniu, w jaki sposób osiągnąć ten cel.
- × Środowisko pracy stwarza członkom zespołu warunki do zarządzania czasem realizacji poszczególnych zadań w ramach określonego harmonogramu.

Praca zespołowa i relacje

Zespoły kreatywne działają najlepiej, gdy charakteryzuje je silna etyka współpracy.

- × Członkowie zespołu posiadają różnorodne umiejętności, potrafią przyjmować różne punkty widzenia i wywodzą się z odmiennych środowisk.
- × Członkowie zespołu są świadomi tego, co wiedzą i potrafią inne osoby w zespole, a także wspierają pracę tych osób.
- × Przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi osobami w zespole przebiega szybko i sprawnie.
- × Osoba zarządzająca pracuje i współpracuje tak samo jak inni, dając dobry przykład pozostałym członkom zespołu.
- × Jeśli pojawia się konflikt, dotyczy on realizacji zadania (konflikt produktywny), a nie relacji w zespole (konflikt rozpraszący).

DODATKOWE MATERIAŁY: ŹRÓDŁA ONLINE, POLECANA LITERATURA

Źródła:

- × Walton G. (2008) „Theory, research, and practice in library management 4: creativity”, *Library Management*, Vol. 29 Issue: 1/2, s. 125-131, <https://doi.org/10.1108/01435120810844702>
- × Castiglione J. (2008) „Facilitating employee creativity in the library environment: An important managerial concern for library administrators”, *Library Management*, Vol. 29 Issue: 3, s. 159-172, <https://doi.org/10.1108/01435120810855296>
- × The impact of libraries as creative spaces: User guide <http://www.plconnect.slq.qld.gov.au/manage/research/libraries-as-creative-spaces>

Wybrana literatura w języku polskim:

- × Henry T. Kreatywność na zawołanie. Jak odkryć i rozwinąć wewnętrzną moc twórczą. Warszawa 2017
- × Pietraszek M. (2013) Jak wyzwolić kreatywność w zespole? http://www.networkmagazyn.pl/jak_wyzwolic_kreatywnosc_w_zespole
- × Stachura M. Jak zachowanie menadżera wpływa na kreatywność zespołu? <http://productivemag.pl/13/jak-zachowanie-menadzera-wplywa-na-kreatywnosc-zespołu>
- × Stączek M. Kreatywność. Jak ją rozwijać w sobie i w organizacji? Warszawa 2012 (oraz towarzyszący książce blog e-Kreatywnosc.pl, dostępny pod adresem <http://www.e-kreatywnosc.pl>)
- × Vopel K.V. Jak pobudzić kreatywność grupy? Propozycje ćwiczeń i zabaw. Kielce 2003

CZYNNIKI RYZYKA, POTENCJALNE BARIERY:

Oto, co może się stać, jeśli biblioteka nie będzie działać kreatywnie:

- × może stracić użytkowników, ponieważ nie będzie takich usług lub działań, którymi są zainteresowani odbiorcy,
- × mogą odejść z zespołu osoby twórcze, z dużym potencjałem, które nie czerpią z pracy satysfakcji lub nie wykorzystują w pełni swoich zdolności,
- × może utrwalić się w środowisku wizerunek biblioteki jako instytucji przestarzałej, a przez to niepotrzebnej.

Mogą też wystąpić bariery utrudniające bibliotece pozyskiwanie i wdrażanie kreatywnych pomysłów, na przykład:

- × bibliotekarze nie znajdują motywacji do rozwijania swoich twórczych zdolności i generowania pomysłów (na przykład dlatego, że są źle opłacani albo zbyt ciężko pracują przy niewdzięcznych zadaniach),
- × bibliotekarze nie mają wystarczająco dużo czasu, zasobów lub możliwości, aby ćwiczyć kreatywność i uczyć się technik kreatywnego myślenia,
- × ze względu na ograniczenia wynikające z organizacji i funkcjonowania biblioteki (np. złe warunki lokalowe, niewystarczająca przestrzeń, cięcia budżetowe, nieefektywne zarządzanie itp.) nie jest możliwe wprowadzanie nowych usług.
